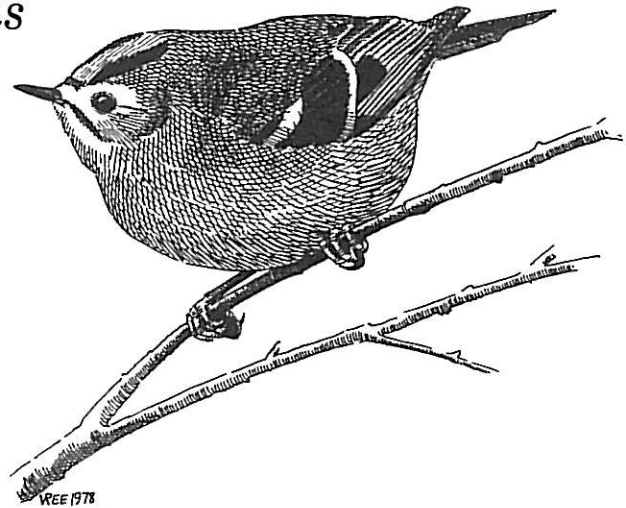

Fuglekonge *Regulus regulus*

Global utbredelse

Fuglekongen er vidt utbredt i Europa og usammenhengende videre østover gjennom Asia til Japan.

Norsk utbredelse og habitatvalg

I Norge forekommer fuglekongen alminnelig i barskoger over hele Sør-Norge, også på Vestlandet, selv om den der ansees for å være mindre tallrik. Videre mot nord forekommer arten ganske vanlig i Nordland, mer sparsomt i furuskogene i Troms, med Kvænangen (69°45' N) som foreløpig nordligste kjente rugested (Haftorn 1957). I Øst-Finnmark opptrer den bare tilfeldig og er ennå ikke påvist hekkende. Den går helt opp i de øverste barskoger mot fjellet. I trekketidene sees den ofte i bjørkebeltet og stundom i vierregionen på fjellet.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Granskogens vekslende kvalitet med trær i forskjellige høyder, alder og tetthet og med et varierende innslag av furu, løvtrær og åpne felt (myrer, hogstflater osv.) innvirker sterkt på tettheten og jevnheten i fuglekongens utbredelse. I en gammel homogen granskog ved Oslo ble bestanden over to år beregnet til gjennomsnittlig 114 par/km², med hele 161 par/km² som maksimaltall (Fremming & Slagsvold 1966, 1967). Dette er ekstremt høye tall og gjelder sikkert bare for de mest optimale habitater. Til sammenligning kan nevnes at tettheten i et annet granskogområde ved Oslo bare var gjennomsnittlig 32 par/km² for to år (Hogstad 1967/69), og selv det er høyt sammenlignet med totalbildet av bestanden i Norge og ellers i Norden. I en granskog ved Trondheim, var f.eks. antall par bare 3-12 pr. km² over en 11-års periode, med et gjennomsnitt på 8 par (O. Hogstad pers. medd.). Det må tilføyes at denne skogen var temmelig åpen med innslag av hogstflater og myrer, slik at deler av området var uegnet for fuglekongen. På de beste lokalitetene innenfor området var tetthetene mange ganger større enn gjennomsnittet, på ett undersøkelsesfelt således 69 par/km² (Hogstad 1966/67).

Med det forbehold som ligger i generelle betraktninger, ser det ut til at vi stort sett kan regne med 10-25 par/km² som et rimelig snitt for barskogene i Sør-Norge. Nordover synker tettheten — på Nordmøre, i Trøndelag og Nordland således ca. 5-10 par/km². Barskogen i Norge dekker et område på 53.700

km². Med samme beregningsgrunnlag som i Sverige (15 par/km², Ulfstrand & Högstedt 1976) får vi 800.000 fuglekongepar for hele landet. Kanskje er det mer realistisk å regne med et noe lavere gjennomsnitt, f.eks. 10 par/km². Da får vi 540.000 par på landsbasis. Bestanden varierer imidlertid over tid, med voldsomme utslag iblant. Toppbestanden kan være minst 6-7 ganger høyere enn laveste nivå i løpet av bare få år. Det er påvist en klar sammenheng mellom temperaturen i de strengeste vintermånedene og fuglekongebestanden følgende vår. Alt tyder dessuten på at større snøfall har en negativ innvirkning på hekkbestanden (Haftorn 1986). Under gunstige klimatiske forhold tar imidlertid bestanden seg raskt opp igjen etter et krakk, takket være artens store formeringssevne. Fuglekongen legger regelmessig to kull i året.

Hekkebiologi

I mars-april oppretter fuglekongen hekketerritorium i barskogen. Reiret bygger den fortrinnsvis i gran, men i mangel av gran gjerne i furu. Reiret er tilnærmet kulerundt med en sirkelformet inngang øverst, og bygges hengende mellom småkvister på undersiden av en hovedgrein. Det består vesentlig av grønn mose og lav og er føret med fjær og hår. Åpningen til reiret er som regel mer eller mindre dekket av en «svingdør» av fjær. Begge kjønn bygger. Eggleggingen skjer i april-mai, regulære andre-kull i juni-juli. Første kull består av 9-13 egg, andre kull som regel 8-11. Rugetiden er 16-17 døgn. Ungene forlater reiret i en alder av 17-22 døgn.

Trekkforhold

Fuglekongen er partiell trekkfugl, dvs. en del av bestanden forblir i landet vinteren over, men resten trekker til vinterkvarterer i Mellom- og Øst-Europa og dessuten på De britiske øyer. Hvilke reguleringsmekanismer som ligger til grunn for en slik todeling av bestanden er foreløpig ukjent. Det kan bero på genetiske forskjeller. En annen hypotese bygger på sosial rangorden. Om høsten fylles terrenget opp til dets bæreevne av de mest dominante fuglekonger, mens de subdominante trekker ut av landet. Denne modellen forutsetter av stand-fuglekongene har en større hekkesuksess («fitness») enn trekk-fuglekongene, men dette gjenstår å vise.

Svein Haftorn

Fuglekonge *Regulus regulus*

486 ● Konstatert hekking

370 ● Sannsynlig hekking

542 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

